

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

75. godišnjica Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a: uloga Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a u društvenom i političkom razvoju Bosne i Hercegovine

Pejanović, Mirko; Simović, Miodrag N.; Šehić, Zijad

2021-02-15

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/6e38b266-b925-4c34-9ce9-e52c3deae61>

Odjeljenje društvenih nauka

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

PREZENTACIJA TREĆEG ZASJEDANJA ZAVNOBiH-a U SARAJEVU OD 26. DO 28. APRILA 1945. GODINE

Zijad Šehić*

Sažetak: Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a održano je od 26. do 28. aprila u oslobođenom Sarajevu, u svečano uređenoj sali bivšeg Sokolskog doma. Na zasjedanju, prisustvovalo je 155 vijećnika. Razmatrani su Politički izvještaji Predsjedništva i Izvještaj o radu Predsjedništva ZAVNOBiH-a od Drugog do Trećeg zasjedanja. Referenti su bili Rodoljub Čolaković i Hasan Brkić. Na Trećem zasjedanju donesene su odluke kojim je dovršena državna organizacija Bosne i Hercegovine na ideji ZAVNOBiH-a, kao narodnog predstavništva i nosioca volje naroda Bosne i Hercegovine da sami upravljaju svojim državnim razvojem. Na Trećem zasjedanju ZAVNOBiH-a donesene su dvije historijske odluke: ZAVNOBiH je prerastao u Narodnu skupštinu Bosne i Hercegovine, a Predsjedništvo ZAVNOBiH-a postalo je Predsjedništvo Narodne skupštine Bosne i Hercegovine. Svi vijećnici koji su imali vijećničku punomoć za Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, postali su prvi narodni poslanici Narodne skupštine Bosne i Hercegovine. Druga odluka Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a odnosila se na formiranje prve vlade federalne Bosne i Hercegovine. Vlada je formirana nakon što je Narodna skupština Bosne i Hercegovine 27. aprila prihvatila Zakon o Narodnoj vladi Bosne i Hercegovine. Za predsjednika vlade izabran je Rodoljub Čolaković, a prvi potpredsjednik je bio dr. Zaim Šarac, ministar lokalnog saobraćaja i drugi dr. Jakov Grgurić. Za ministra unutrašnjih poslova bio je izabran Đuro Pucar Stari, ministra bez portfelja Ilija Došen, ministra pravosuđa Hamdija Čemerlić, ministra prosvjete profesor Ante Babić, ministra finansija Hasan Brkić, ministra trgovine i snabdijevanja Pašaga Mandžić, ministra industrije i rudarstva ing. Čazim Ugljen, ministra poljoprivrede i stočarstva general-major Vlado Šegrt, ministra šumarstva profesor Ante Martinović, ministra narodnog zdravlja dr. Nedo Zec, ministra građevina dr. Cvitan Spužević i ministar socijalne politike Novak Mastilović. Vlada je imala 11 ministarstava. S izborom prve vlade, federalna Bosna i Hercegovina je konstituisala svoju

* Prof. dr., Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
E-mail: zijad.sehic@gmail.com

izvršnu vlast, a prerastanjem Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a u Narodnu skupštinu zaokružena je izgradnja državnosti Bosne i Hercegovine koja je utemeljena odlukama Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a, 1943. godine. Osim zvaničnim referatima zasjedanja posebna pažnja je posvećena izlaganju govornika koji su ukazivali na ostvarene rezultate NOR-a.

Ključne riječi: ZAVNOBiH, ministri, vlada, referati, javni diskurs

Nakon ulaska partizanskih trupa u Sarajevo, 26. aprila 1945. godine, sazvano je i održano treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, koje je bilo njegovo posljednje zasjedanje. Zasjedanje je održano u svečano uređenoj sali bivšeg Sokolskog doma u Sarajevu, od 26. do 28. aprila 1945. godine.

Za predsjedničkim stolom zauzeli su mjesta članovi Predsjedništva dr. Vojislav Kecmanović, Avdo Humo, dr. Jakov Grgurić, Đuro Pucar Stari, sekretar Hasan Brkić i članovi Rodoljub Čolaković, Sulejman Filipović, Novak Mastilović, Ante Babić, Florian Sučić, Muratbeg Zaimović, Pero Đukanović i Simo Eraković.

Početak zasjedanja ZAVNOBiH-a

Vijećnici i učesnici Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a: Fazlija Alikalfić, Zaim Šarac, ing. Čazim Ugljen, Mile Perković i Novak Mastilović

(Zbirka fotografija, ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Inv. br. 14450).

Predsjedništvo Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Inv. br. 14384)

Tačno u 9 sati Predsjednik ZAVNOBiH-a Vojislav Kecmanović je pozdravio goste i otvorio zasjedanje.

Dr. Vojislav Kecmanović pozdravlja goste (Zbirka fotografija, ZAVNOBiH,
Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 14359)

Dr. Vojislav Kecmanović “Đedo” otvara zasjedanje (Zbirka fotografija, ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Inv. br. 14358)

Nakon otvaranja zasjedanja slijedio je govor Edvarda Kardelja, potpredsjednika Savezne vlade i ministra za Konstituantu.

Izlaganje Edvarda Kardelja
(Zbirka fotografija, ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Inv. br. 14358)

Zatim se vijećnicima obratio delegat iz Srbije, predsjednik Narodne skupštine Srbije dr. Siniša Stanković, prenoseći “plamene bratske pozdrave od Srbije, od njene Narodne skupštine i želeći sretan i uspješan rad, isto onako uspješan kao što je bila uspješna i dotadašnja borba za slobodu”. Nakon njega obratio se delegat iz Sandžaka Murat eff Šećeragić, prenoseći tople pozdrave i želju da narod Bosne i Hercegovine izgradi svoju narodnu vlast za bolje i sretnije dane. Nakon tih obraćanja počeo je radni dio zasjedanja.

Slijedio je referat Rodoljuba Čolakovića, člana Predsjedništva ZAVNO-BiH-a pod nazivom “Politički izvještaj”. Naglašavao je da je potrebno “učvrstiti narodnu vlast, odabirajući kao njene organe najčestitije ljude privlačeci u nju kvalifikovane stručnjake, boriti se svom snagom protiv svake pojave birokratizma i korupcije. Tu vlast izvojevao je narod da bi se pomoću nje izgradio sebi bolji, čovječniji i srećniji život”.

U popodnevnom nastavku sjednice slijedilo je izlaganje prijavljenih diskutanata. Mujbeg Rustenpašić, narodni poslanik iz Gradačca navodio je uspjehe i zasluge Jugoslavenske Armije.

Rodoljub Čolaković čita politički izvještaj
(Zbirka fotografija, ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 14364)

Mujbeg Rustembegović

Bogomir Brajković

Ignjat Marić

Enver Redžić

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, Narodna štamparija, 1955, 81.

Zatim je govorio dr. Ljubomir Peleš, narodni poslanik iz Tuzle, izjavljujući: “Mi želimo da mlado pokolenje izvojski ovu borbu kako sa vanjskim neprijateljem tako i sa unutrašnjim i da provede jedinstvo naših naroda”. Jure Begić, narodni poslanik iz Tuzle je rekao da su “svećenici već po svom pozivu dužni da propovijedaju bratstvo među ljudima na zemlji, pa mislim da ne bi bio veliki grijeh kad bi progovorili i po koju riječ za bratstvo i jedinstvo Srba, Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini”.

Izlaganje je zatim nastavio dr. Hamdija Čemerlić, vijećnik iz Sarajeva, koji je rekao: “U demokratskoj federativnoj Jugoslaviji mi danas imamo snažnu armiju, vođenu spremnim i rodoljubivim našim oficirima. Mi imamo jedinstvenu vladu. Mi imamo moćne saveznike, Sovjetski Savez, Englesku i Ameriku. Mi imamo naš narodno-oslobodilački front, front u kojem se okuplja sve što je čestito, sve što je rodoljubivo i slobodarsko”.

Vasilj Semak, narodni poslanik iz Prnjavora se vijećnicima obratio sljedećim riječima: “Nećemo više robovanja. Hoćemo da radnik bude dobro plaćen, da bi mogao od zarade prehraniti sebe i djecu, a gospoda da ga smatraju ne robom nego svojim drugom. Gospoda da smatra svoju sluškinju drugaricom”

Zatim je govorio potpukovnik Hamdija Omanović, narodni poslanik iz Cazin, koji je rekao: “Mi smo Bosnu i Hercegovinu oslobodili, naša junačka vojska završava oslobođenje Bosne i Hercegovine, ali pred nama stoje još krupni zadaci. U krvi stečeno bratstvo i jedinstvo predano nam je kao najveći amanet od stotina hiljada onih prvoboraca, najmilijih i najboljih koji padoše stvarajući bratstvo i jedinstvo naših naroda. Taj amanet dužnost nam je da čuvamo kao najveću svetinju”.

Jure Begić

Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Nardna štamparija,
1955, 81.

Narodni poslanik Hamdija Ćemerlić
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 14343)

Hamdija Omanović Čedo Kapor Božo Vukoje Salko Nazečić Miloš Zekić
Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, Narodna štamparija, 1955, 81.

Čedo Kapor, narodni poslanik iz Trebinja je rekao: “Budućnost nas nago-
ni da se još više samoprijegora učvršćujemo našu narodnu vlast i naš front

u Jugoslaviji, Našu Jugoslavensku Armiju koja je garancija ljepše i sretnije budućnosti naroda Jugoslavije”.

Zatim se vijećnicima obratio Božo Vukoje, narodni poslanik iz Bileće i rekao: “Ja sa ovog mjesta upućujem u ime naroda, poznavajući šta narod misli, i srpskoj i hrvatskoj i muslimanskoj reakciji da prestanu sa svojim paklenim planovima da one pipke koje je bacila u Istočnoj Bosni, Hercegovini i drugdje, da ih povuče, jer će ih narod gaziti jer će im narod šiju zavrnuti”.

Zatim je govorio Salko Nazečić, narodni poslanik iz Mostara: “Narodi Hercegovine i Jugoslavije znaju da je stara Jugoslavija bila tamnica naroda. U ovoj sve-toj borbi narodi Jugoslavije razbili su tamnička vrata pod vođstvom pod vođstvom svog učitelja i vođe maršala Tita, da uđu u jedan ljepši život koji je dostojan čovjeka. Tim putem smo išli do sada i tim putem ići ćemo još odlučnije od danas”.

Potpukovnik Miloš Zekić, narodni poslanik iz Šehovića je rekao: “Danas su sudbinu svoje domovine uzeli u ruke oni koji su se borili za njen život i napredak i koji se nisu okaljali o čast naših naroda.”

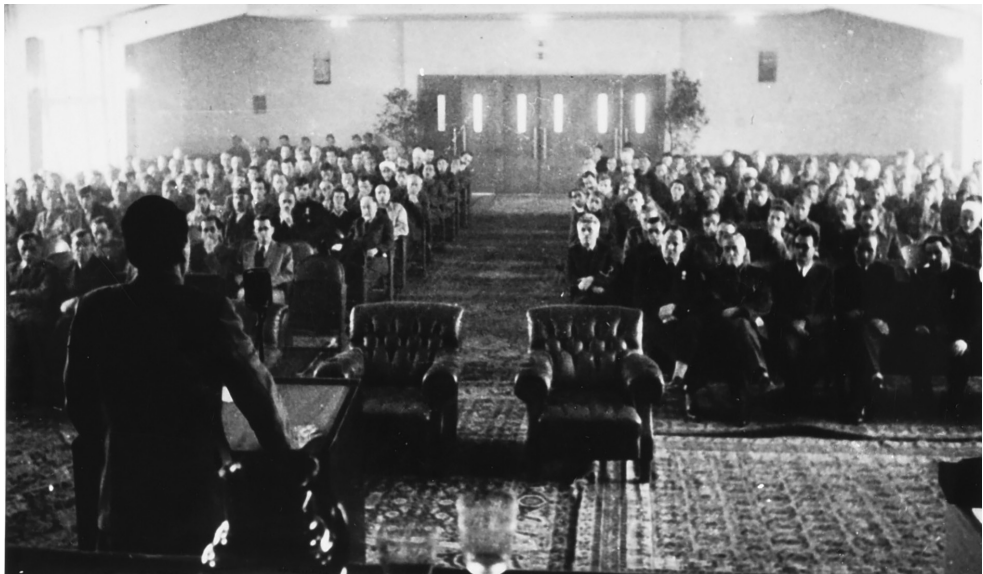
Zatim se vijećnicima obratio Boško Hadžić, narodni poslanik iz Dervente, koji je rekao: “Drugovi i drugarice. Nikada nisam bio sretniji kao danas kad smo se sastali ovdje, kad vidim zajedno braću Srbe, braću Hrvate, braću Muslimane. Nikada u istoriji Bosne i Hercegovine nismo uspjeli braćo da se tako sastanemo. Kada smo, drugovi i drugarice mogli četiri godine goli i bos, gladni i žedni probijati se od nemila do nedraga, mislim da je dužnost svih nas da upregnemo sve snage da obnovimo našu porušenu domovinu”.

Husnija Kurt i drugi delegati na Trećem zasjedanju ZAVNOBiH-a
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 1839)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 14377)

S Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 1834)

Izlaganje je nastavio Mato Marković, narodni poslanik iz Ljubuškog koji je rekao: “Osuđuje se rad pojedinih katoličkih svećenika koji su u manjini nastupali kao pobornici ustaštva i često puta otvoreno učestvovali kao ustaški oficiri u pojedinim zločinima”. Toša Kudžić, narodni poslanik iz Popova u Birču je rekao: “Narod će se uvijek boriti protiv svakog ugnjetača. Narod je od malih partizanskih odreda stvorio Jugoslovensku armiju a Jugoslovenska armija znaće i umjeće braniti tekovine naših naroda”. Milan Bursać, težak iz Kamenice, Drvar, član oblasnog NOO-a i AVNOJ-a je rekao: “Danas mi treba da radimo i da stvaramo, da bi od naše domovine stvorili jednu naprednu baštu, jednu naprednu kuću, jednu naprednu zemlju u kojoj ćemo dobro živjeti, u blagostanju i napretku. Mi danas treba da upnemo sve snage i učvrstimo bratstvo i jedinstvo. To je temelj naše slobode”.

Vijećnicima se zatim obratio Bogomir Brajković, narodni poslanik iz Tuzle, koji je izjavio: “Oslobođenjem čitave naše Bosne i Hercegovine mi ulazimo u nov period našeg državnog života... Učinićemo sve da u naš državni život unesemo sve konstruktivne snage hrvatskog naroda, da tako u državnoj zajednici sa Srbima i Muslimanima dovršimo ono što je za vrijeme NO borbe započelo”. Ilija Banjac, narodni poslanik iz Ključa je u govoru ukazao na četničku izdaju koja je jednako neprijateljska prema Srbima i prema Hrvatima i Muslimanima”. Andrija Mirković, kapetan iz Birča je rekao: “Mi imamo taj problem da taj narod povratimo i dočekamo bratski i srpski i muslimanski narod, da im pomognemo podići domove na njihovim opustošenim zemljama, da im pomognemo obraditi njihovu zemlju, da im ukažemo pomoć u radu”. Zatim je izlagao Pero Radiša narodni poslanik iz Travnik, koji je pozdravio skupštinu u ime svog kraja, govorio o prilikama u travničkom srezu i naglašavao da je bratstvo i jedinstvo osnova opstanka i napretka i samo ako bude sloge i iskrene saradnje savladaće se svi neprijatelji.

Pero Radiša

Svetozar Veinović

Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,

Narodna štamparija, 1955, 81.

Muhidin Hamidović, kadija iz Sanskog Mosta: “Mi ćemo se založiti zajednički da podignemo našu napaćenu, našu porušenu zemlju i kad taj zadatak završimo onda neće biti nikoga ko će nam moći prigovoriti da mi nismo sposobni upravljati našom dragom državom”.

Svetozar Veinović, narodni poslanik iz Bосanskog Novog, povlačio je paralelu između dužnosti i značaja tadašnjih i bivših narodnih poslanika. Ukazivao je da Narodna vlada treba da izvrši mnoge teške zadatke ali ona u tom neće moći uspjeti ako je svim snagama ne pomognu narodni poslanici u narodu.

Drugi dan zasjedanja

Predsjednik Kecmanović je otvorio sjednicu i dao riječ članu Preidijuma ASNOM-a Aci Petrovskom. On je pozdravio sve narodne predstavnike herojske Bosne i Hercegovine, rekavši: “Makedonski narod zna za vaše herojstvo, za vaša junaštva, zna za vaše patnje i nevolje koje ste pretrpjeli za četiri godine fašističkog ropstva. Makedonski narod pozdravlja vas i bratski vam pruža ruku na izgradnji vaše opustošene zemlje, na kulturnom i ekonomskom podizanju Bosne i Hercegovine”. Zatim se vijećnicima obratio Lazo Lazić težak sa Kozare, riječima: “Drugovi i drugarice, narod Kozare uvjerava bratski narod Hercegovine, istočne Bosne i Centralne Bosne, da još do danas nije klonuo i da će danas pokazati svoje herojstvo kako u borbi tako i u izgradnji naše zemlje i podizanju političke svijesti naroda od onoga najmanjeg pionira pa do najiznemoglijeg starca”.

Mevla Jakupović, radnica iz Tuzle, u svom izlaganju je naglasila: “Hoćemo da dajemo krv za svoje oslobodioce. Mi dajemo krv za svoje spasioce. Narod Tuzle odlučno odgovara i odgovaraće na svaki njen pokušaj, jer je narod iskusio i uvidio ko mu je prijatelj, a ko neprijatelj”.

Dmitar Bajalica, potpukovnik, u svom izlaganju je između ostalog rekao: “Ja bih želio da se onaj elan, onaj duh koji je kovao bratstvo u našim jedinicama prenese svom svojom čvrstinom sa svim elanom na izgradnji mostova i puteva, željeznica na podizanju industrije, da se bratstvo kuje u znoju na boljoj izgradnji naše zemlje, da se na tom polju ugledamo na bratstvo i unutar naših jedinica. Samo tako stvoreno bratstvo, koje je stvoreno u našim jedinicama, dovešće do toga da će i dalje u budućnosti ostati najmoćniji branilac naše slobode i nezavisnosti”.

Enver Redžić, narodni poslanik iz Bihaća, u svom izlaganju je naglasio: “Odluke koje ćemo donijeti na ovom Trećem zasjedanju, na kome ćemo stvoriti i svoju narodnu vladu, još više će otvoriti vidik narodu bihaćkog okruga u bolju budućnost čitave naše domovine. Ta vlada koju mi ovde stvaramo biće vlada narodnih pobjednika, djelo narodno-oslobodilačkog pokreta u prvom redu biće vlada bratstva i jedinstva naših naroda. Takvu vladu mi nismo nikada imali i mi se ponosimo što je ovde stvaramo na ovom našem zasjedanju”.

Đurađ Bojinović, težak iz Stekerovaca, Glamoč, član AVNOJ-a je izjavio: “Smjelo mogu tvrditi da je 90% naroda uz naš pokret.

Mevla Jakupović Dmitar Bajalica
Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Narodna štamparija, 1955, 81.

Enver Redžić, narodni poslanik
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski
muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo: Inv. br.
14375)

Naša narodna vlast koja je u razvitku okupila je oko sebe sav narod. Narodna vlast postala je matica tog naroda. Mogu da kažem i to da je od 12 hiljada koliko broji ovaj srez, 2.500 hiljade drugova otišlo u borbu, čije su kosti posijane širom cijele naše zemlje”.

Soja Čopić narodni poslanik iz Bosanske Krupe, obratila se vijećnicima sljedećim riječima: “Naše žene Bosanske Krajine učinile su mnogo i žrtvovale mnogo. Rade na svojim zgarištima i ništa nisu žalile, ni svoje kuće ni imanja, ni ono što im je najdraže, svoje djece da bi našem narodu što prije došla sloboda. One su svjesne da bez slobode nema sreće, a bez borbe da Sloboda ne može doći. Žene Krajine su šutile cio svoj vijek

pa im danas nije lako govoriti. Samo smo mi odlučno progovorile u ovoj narodno-oslobodilačkoj borbi”.

Ignjat Marić, težak iz Blagaja, član Sreskog NOO-a je rekao: “Kako god je naš narod bio osnovna snaga za vođenje rata kroz ove četiri godine, isto tako on mora da bude osnovna poluga za podupiranje i davanje svake pomoći i podrške našoj narodnoj vladi koju ćemo izabrati. Samo na taj i takav način vlada će moći pravilno da rukovodi i pravilno da izvršava sve odluke i ono što je u interesu naših naroda”.

Soja Čopić
Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Narodna štamparija,
1955, 81.

Milan Guteša, težak iz sela Suvaje iz Bosanskog Petrovca, član Okružnog NOO-a, u svom izlaganju je naglasio: “Ne voliti svoju zemlju i život u svojoj zemlji to je kukavički, to je neljudski i nitkovički... Ja pozivam sve vas na obnovu, na ekonomski i privredni rad. Neka ljekari opet prime svoj sveti posao, liječenje, učitelji škole, zanatlije svoje zanate, orači-

ma svoje njive. Mi hoćemo zemlju veselu, zemlju poleta, zemlju radinosti, zemlju blagostanja”. Jure Mikulić, težak iz sreza Gornji Vakuf, član AVNOJ-a, je rekao: “Kada je trebalo oprati čast i ponos naše zemlje i naših naroda, mala po svom broju, ali velika po svojim načelima, po svom rodoljublju i svojoj hrabrosti, ta mala politička partija oprala je obraz naših naroda. Sredstva kojima se reakcija održavala toliko godina danas su istrgnuta iz njihovih ruku”. Treća tačka dnevnog reda bila je Izvještaj o radu Predsjedništva ZAVNOBiH-a, a referent je bio Hasan Brkić. U svom izlaganju je naglasio: “Mi imamo državu kojoj smo položili temelje, kojoj je položio temelje naš Narodno-oslobodilački pokret, i naša narodno-oslobodilačka borba. Ti će temelji ostati, ti se temelji ne mijenjaju. Može se promijeniti unutrašnja forma u pogledu uprave, kao što je to u referatima iznešeno, ali temeljni kamen je federacija. Na toj federaciji je sagrađena je naša zajednička domovina, velika i draga Jugoslavija. Ova velika Jugoslavija najbolja je garancija da će biti očuvana naša hrabra Hercegovina, koja je toliko krvi za nju dala”.

Nakon referata slijedila je diskusija. Dr. Kosta Grubačić, profesor filozofije iz sela Poljci, Bileća, koji je izjavio: “Ja smatran drugovi, da će u herojskoj Bosni i Hercegovini zbratimljena, zagrljena, braća Muslimani, Hrvati i Srbi, učiniti sve što mogu, da, kao što su u oružanoj bici dobili počasno mjesto, danas u obnovi i izgradnji naše zemlje, udarničkim radom dobiju isto tako počasno mjesto”. Zatim je slijedila diskusija narodnog poslanika iz Stoca Ibrahima Šatora, koji je izjavio: “Zaista, nameće se hitna potreba da se riješim pitanje prinadležnosti činovnika i radništva. Ako uzmemo u obzir da radnici zaista svojski rade na poslu koji im se povjerava, onda to pitanje iskršava što stvarnije. Mogu da istaknem samo jedan primjer. Prilikom oslobađanja Mostara zatekli smo produkciju ugljena u rudokopu niti devet vagona dnevno a radilo je oko 1.000 radnika. Danas, kada radi ne više od 600 radnika, produkcija iznosi preko 26 vagona dnevno. Iz tog primjera se najbolje vidi da su radnici svjesni i da su se svojski prihvatili posla. Zato smatram da naša Vlada treba najhitnije da povede računa da se i njima posveti puna pažnja”.

Stevo Popović, narodni poslanik iz Vukosavaca se obratio vijećnicima sljedećim riječima: “Govorio sam o razlozima zbog čega nije bilo moguće više učiniti. Sada, pošto je naša oblast

Hasan Brkić
Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Narodna štamparija,
1955, 46.

Stevo Popović
Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Narodna štamparija,
1955, 81.

konačno oslobođena, mi ćemo uz pomoć cijelog naroda da upregnemo sve sile da što prije učvrstimo narodnu vlast u Istočnoj Bosni učinimo sve da se što bolje organizuje, ojača i učvrsti naša mlada država Federalna Bosna i Hercegovina.

Omer Gluhić, učitelj, narodni poslanik iz Tuzle se sljedećim riječima obratio vijećnicima: “To su teškoće s kojima se borimo, ali mi smo svjesni da narod Tuzle, narod tuzlanskog kraja, specijalno Muslimani koji su u većini, znaju da su prvi put u svojoj istoriji stali u kolo slavenskih naroda i da se prvi put bore za slavensku stvar. Oni su stisnuli bratsku ruku, lijevo i desno, Srbinu i Hrvat, i taj stisak je zaliven krvlju, taj stisak je vječan”.

Zatim se na zasjedanju obratio Mujo Hodžić, težak iz sela Šatorovića, Rogatica, narodni poslanik, koji je rekao: “Ja sam seljak sa Romanije, sa Romanije koja je sve dala za našu pobjedu. Dala je ono što je najmilije i što je najdraže. Prva je bila u borbi, a prva je danas u radu. Naša Romanija, naši krajevi, Rogatica, Goražde, Foča, svi ti krajevi oko Romanije i oko Sarajeva, ukoliko ih nisu fašističke hulje istrijebile, svi su krenuli sa svojim narodnim vlastima”.

Rato Dugonjić
Treće zasjedanje
ZAVNOBiH-a,
Narodna štamparija,
1955, 49.

Rato Dugonjić, narodni poslanik iz Sarajeva, u svom izlaganju je između ostalog rekao: “Neobično sam radostan što mogu ovdje, s ovog mjesta da vas pozdravim kao građanin našeg dragog Sarajeva, napaćenog i namučenog Sarajeva, koje je još do prije mjesec dana gledalo svoje građane kako više po kestenovima na Marindvoru a danas je doživjelo sreću da se u njemu kruniše Sloboda Bosne i Hercegovine”.

Zatim je govorio dr. Jakov Grgurić, narodni poslanik iz Livna i rekao: “Mi imamo državu kojoj smo položili temelje, kojoj je položio temelje naš narodno-oslobodilački pokret i naša narodno-oslobodilačka borba. Ti će temelji ostati, ti se temelji ne mijenjaju. Može se promijeniti unutrašnja forma u pogledu uprave, kao što je to u iznesenim referatima izneseno, ali temeljni kamen je federacija. Na toj federaciji sagrađena je naša zajednička kuća, zajednička naša domo-

vina, velika i draga Jugoslavija. Ova velika Jugoslavija najbolja je garancija da će biti očuvana naša hrabra Herceg-Bosna koja je toliko krvi za nju dala”.

Četvrta tačka dnevnog reda je bio “Prijedlog odluke o odobrenju rada Predsjedništva ZAVNOBiH-a za period od Drugog do Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a”, a tekst odluka je pročitao Hasan Brkić. Zatim je pročitana “Odluka o konstituisanju ZAVNOBiH-a u najviše zakonodavno i izvršno narodno predstavničko tijelo Federalne Bosne i Hercegovine od 1. jula 1944”. Član 1. Naziv ZAVNOBiH-a se mijenja i glasi: “Narodna skupština Bosne i Hercegovine. Donijet je i “Zakon o zakletvi narodnih poslanika Narodne Skupštine Bosne i Hercegovine”, i “Zakon o Narodnoj vladi Bosne i Hercegovine”.

Potpredsjednik Prezidijuma ZAVNOBiH-a Đuro Pucar – Stari
i član Prezidijuma ing. Uglješa Danilović
Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, Narodna štamparija, 1955, 16.

Treći dan zasjedanja

Na osnovu mandata koji mu je prethodnog dana bio povjeren od Narodne skupštine Bosne i Hercegovine, Rodoljub Čolaković je sastavio Vladu, koja će biti izraz borbene volje naroda Bosne i Hercegovine, a s druge strane ta Vlada će biti sposobna da izvrši sve one zadatke koji se pred nju postavljaju. Zatim je pročitana lista Vlade. Za predsjednika vlade izabran je Rodoljub Čolaković, a prvi potpredsjednik je bio dr. Zaim Šarac, ministar lokalnog saobraćaja i drugi dr. Jakov Grgurić. Za ministra unutrašnjih poslova bio je izabran Đuro Pucar Stari, ministra bez portfelja Ilija Došen, ministra pravosuđa Hamdija Čemerlić, ministra prosvjete profesor Ante Babić, ministra finan-

sija Hasan Brkić, ministra trgovine i snabdijevanja Pašaga Mandžić ministra industrije i rudarstva ing. Ćazim Ugljen, ministra poljoprivrede i stočarstva general-major Vlado Šegrt, ministra šumarstva profesor Ante Martinović, ministra narodnog zdravlja dr. Nedo Zec, ministra građevina dr. Cvitan Spužević i ministar socijalne politike Novak Mastilović

Članovi prve Vlade Bosne i Hercegovine

S lijeva na desno: Hasan Brkić, Ante Babić, Đuro Pucar – Stari, Pašaga Mandžić, dr. Zaim Šarac, ing. Ćazim Ugljen, dr. Cvitan Spužević, Rodoljub Ćolaković, Novak Mastilović, dr. Jakov Grgurić, Ante Martinović, dr. Hamdija Ćemerlić, dr. Nedo Zec i Ilija Došen.

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, Narodna štamparija, 1955, 113.

Narodni poslanici polažu zakletvu

(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Inv. br. 14350)

Dr. Vojslav Kecmanović čestita Vladi
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv. br. 14340)

Nakon proglašenja Vlade Bosne i Hercegovine, uslijedila su brojna čestitanja.

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima
(Zbirka fotografija. ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv.br. 14287)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv.br. 14286)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima
(Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Inv. br. 14293)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima
(Zbirka fotografija. ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Inv.br. 14295)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima
(Zbirka fotografija. ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv.br. 14307)

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, čestitanja ministrima (Zbirka fotografija. ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo; Inv.br. 14301)

Na kraju zasjedanja usvojen je Zakon o izmjeni člana 2. Odluke ZAVNO-BiH-a o stvaranju Zakonodavnog odbora od 1. jula 1944. Član 2 Odluke Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine o stvaranju Zakonodavnog odbora mijenja se i glasi: "Zakonodavni odbor sačinjavaju predsjednik, i deset članova koje bira iz svoje sredine Narodna skupština Bosne i Hercegovine. Ovaj zakon stupa na snagu odmah.

Sarajevo, 28. aprila 1945.

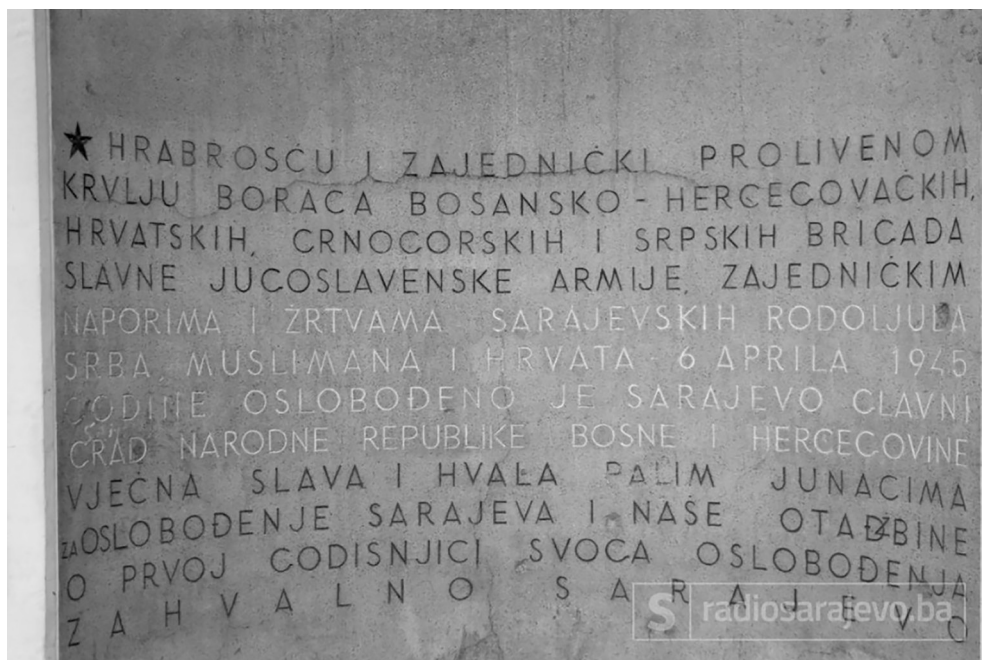
Nakon završetka Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a u Sarajevu održane su brojne svečane manifestacije povodom usvojenih zaključaka.

Miting u Sarajevu povodom proglašenja prve vlade, 28. aprila 1945. godine
(Zbirka fotografija. ZAVNOBiH. Historijski muzej Bosne i Hercegovine,
Sarajevo; Inv.br. 14287)

Vječna vatra, www.radiosarajevo.ba

Vječna vatra, www.radiosarajevo.ba

Zaključak

Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a održano je od 26. do 28. aprila u oslobođenom Sarajevu, u svečano uređenoj sali bivšeg Sokolskog doma. Na zasjedanju, prisustvovalo je 155 vijećnika. Na Trećem zasjedanju donesene su odluke kojim je dovršena državna organizacija Bosne i Hercegovine na ideji ZAVNOBiH-a, kao narodnog predstavništva i nosioca volje naroda Bosne i Hercegovine da sami upravljaju svojim državnim razvojem. Na zasjedanju su donesene dvije historijske odluke: ZAVNOBiH je prerastao u Narodnu skupštinu Bosne i Hercegovine, a Predsjedništvo ZAVNOBiH-a postalo je Predsjedništvo Narodne skupštine Bosne i Hercegovine. Svi vijećnici koji su imali vijećničku punomoć za Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a, postali su prvi narodni poslanici Narodne skupštine Bosne i Hercegovine. Vlada je formirana nakon što je Narodna skupština Bosne i Hercegovine 27. aprila prihvatila Zakon o Narodnoj vladi Bosne i Hercegovine. S izborom prve vlade, federalna Bosna i Hercegovina je konstituisala svoju izvršnu vlast, a preraštanjem Trećeg zasjedanja ZAVNOBiH-a u Narodnu skupštinu zaokružena je izgradnja državnosti Bosne i Hercegovine koja je utemeljena odlukama Prvog zasjedanja ZAVNOBiH-a, 1943. godine. Osim zvaničnim referatima

zasjedanja posebna pažnja je posvećena izlaganju govornika koji su ukazivali na ostvarene rezultate NOR-a.

Bibliografija

Zbirka fotografija ZAVNOBiH, Historijski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo.
Treće zasjedanje ZAVNOBiH-a 26, 27. i 28. aprila 1945. godine u Sarajevu prema stenografskim bilješkama i skupštinskom zapisniku; Narodna Skupština Narodne Republike Bosne i Hercegovine, Narodna štamparij, Sarajevo 1955.
ZAVNOBiH-dokumenti 1945, Knjiga II, „Veselin Masleša“, Sarajevo 1968.

CONCLUSION

The Third assemblage of ZAVNOBiH was held from 26th to 28th April in liberated Sarajevo, in the ceremonial hall of the former Sokolski dom. The session was attended by 155 councilors. Decisions were made at the Third session which completed the state organization of Bosnia and Herzegovina on the idea of ZAVNOBiH, as a national representation and bearer of the will of the people of Bosnia and Herzegovina to achieve their own state development. Two historic decisions were made at the session: ZAVNOBiH grew into the National Assembly of Bosnia and Herzegovina, and the Presidency of ZAVNOBiH became the Presidency of the National Assembly of Bosnia and Herzegovina. All councilors who had a councilor's power of attorney for the Third assemblage of ZAVNOBiH became the first deputies of the National Assembly of Bosnia and Herzegovina. The government was formed after the National Assembly of Bosnia and Herzegovina had adopted the Law on the National Government of Bosnia and Herzegovina on the 27th April. With the election of the first government, federal Bosnia and Herzegovina constituted its executive power, and with the transformation of the Third assemblage of ZAVNOBiH into the National Assembly, the statehood of Bosnia and Herzegovina was completed, which was founded by the decisions of the First session of ZAVNOBiH in 1943. In addition, according to the official papers of this assemblage, special attention was paid to the presentation of speakers who pointed out the achievements of the National Liberation War.